

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.020.04.2018
P/18/060

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/060 – Zatrudnianie osób niepełnosprawnych przez administrację publiczną i państwowe osoby prawne.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹
Kontrolerzy	Bogusław Wójcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/145/2018 z dnia 5 września 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Szczecinie ² , ul. Ostrawicka 2, 71-337 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maciej Prost, Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii ³ od 23 lutego 2016 r. Poprzednio funkcję tę od 5 czerwca 2001 r. pełnił Tomasz Grupiński. (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności⁴

Ocena ogólna

W latach 2016-2018 (I półrocze) w Wojewódzkim Inspektoracie Weterynarii nie stosowano innych form poszukiwania pracowników niepełnosprawnych niż standardowe działania wymagane przez ustawodawcę w przepisach ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej⁵.

Inspektorat nie zamieszczał na stronach internetowych, dedykowanych osobom niepełnosprawnym⁶, informacji o wolnych stanowiskach pracy. Nie inicjował współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz niepełnosprawnych w celu upowszechnienia wiedzy dotyczącej możliwości ubiegania się pracę, nie nawiązał współpracy z uczelniami w celu upowszechnienia wiedzy o możliwości zatrudnienia, odbycia praktyk bądź stażu przez studentów niepełnosprawnych. WIW nie korzystał z możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy, w tym w ramach prowadzonych staży i praktyk. W 48 z 49 rekrutacji pracowników, prowadzonych w badanym okresie nie uczestniczyły osoby niepełnosprawne. Ponadto w 13 (z 49) ogłoszeń o naborze do pracy nierzetelnie podano informację o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych⁷, tj. że wynosił co najmniej 6%, podczas gdy faktycznie kształtował się on na poziomie od 0,85% do 1,73%.

Niezatrudnienie w tym okresie żadnej osoby niepełnosprawnej i wygaśnięcie ważności orzeczenia o niepełnosprawności jednego pracownika spowodowało spadek wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych z 1,69% do 0,88% oraz

¹ Dalej: NIK.

² Dalej: WIW, Inspektorat Weterynarii lub Inspektorat.

³ Dalej: WLW lub Wojewódzki Lekarz.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmierne utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Dz.U. z 2018 r., poz. 1559 - dalej: ustawa o służbie cywilnej.

⁶ Na przykład <http://www.niepelnosprawni.pl/>

⁷ Dalej: wskaźnik zatrudnienia lub wskaźnik.

konieczność dokonania wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁸ w łącznej kwocie 287,6 tys. zł.

WIW wpłaty miesięczne na rzecz PFRON, za wyjątkiem marca 2017 r. i stycznia 2018 r.⁹ przekazywał w należnej wysokości i wszystkie w terminach określonych w art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁰. W Inspektoracie nie przestrzegano obowiązujących norm tygodniowego czasu pracy pracownika z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Inspektorat Weterynarii nie prowadził działań w zakresie dostosowania budynków w Szczecinie oraz Zakładu Higieny Weterynaryjnej¹¹ w Koszalinie do potrzeb osób niepełnosprawnych, pomimo że występowały w nich bariery architektoniczne, utrudniające dostęp i funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnością, szczególnie ruchową. W okresie objętym kontrolą nie planowano i nie wykonano w tych budynkach żadnych robót w celu likwidacji barier architektonicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2016 – 2018 (do 30.06) stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy wynosił w WIW odpowiednio: jedna osoba na koniec 2016 r., dwie na koniec 2017 r., dwie w styczniu 2018 r. oraz jedna w okresie od lutego do czerwca 2018 r. Wskaźnik zatrudnienia¹² osób niepełnosprawnych kształtował się odpowiednio na poziomie:

- od 0,84% w styczniu 2016 r. do 0,85% w grudniu 2016 r.,
- od 0,85% w styczniu 2017 r. do 1,69% w grudniu 2017 r.,
- od 1,69% w styczniu 2018 r. do 0,88% w czerwcu 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 11-13,18-19,30-31)

W okresie objętym kontrolą w WIW nie były zatrudniane i zwalniane osoby niepełnosprawne. Status niepełnosprawności dotyczył pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony, na podstawie umowy o pracę na stanowiskach: pracownik administracyjny oraz pomoc laboratoryjna¹³.

Zmniejszenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynikało z wygaśnięcia czasowego orzeczenia o niepełnosprawności. Pracownik utracił status osoby niepełnosprawnej, ale nadal był zatrudniony w Inspektoracie, na tym samym stanowisku administracyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 6)

Z informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Szczecinie wynikało, że w latach 2015-2018 liczba zarejestrowanych niepełnosprawnych z terenu powiatu szczecińskiego wynosiła: 561 (według stanu na 31 grudnia 2015 r.), 488 (2016 r.) 407 (2017 r.) i 407 (30 czerwca 2018 r.). Liczba ofert dla osób bezrobotnych niepełnosprawnych, skierowanych do PUP od podmiotów z sektora publicznego, w ww. okresie wynosiła odpowiednio: 94 (2015 r.), 222 (2016 r.), 82 (2017 r.) i 11 (30.06.2018 r.).

(dowód: akta kontroli str. 107)

⁸ Dalej: PFRON.

⁹ W trakcie kontroli NIK złożone zostały korekty deklaracji DEK-I-a oraz uregulowano niedopłatę na rzecz PFRON w kwocie 830 zł wraz odsetkami w wysokości 40 zł.

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 511, ze zm. Dalej: ustawa o rehabilitacji.

¹¹ Dalej: ZHW.

¹² O którym mowa w art. 2 ust 6 ustawy o rehabilitacji (przeciętny miesięczny udział procentowy osób niepełnosprawnych w zatrudnieniu ogółem, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy).

¹³ Niepełnosprawność pracowników nastąpiła w trakcie zatrudnienia w WIW.

1.2. W badanym okresie Wojewódzki Lekarz:

- nie podejmował współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w celu upowszechnienia wiedzy dotyczącej możliwości ubiegania się o pracę w jednostce;
- nie prowadził działań informacyjnych upowszechniających wiedzę na temat możliwości ubiegania się o pracę przez osoby niepełnosprawne;
- nie podejmował działań w celu zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych za pośrednictwem urzędu pracy;
- nie współpracował z uczelniami w celu upowszechniania wśród studentów wiedzy o możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- nie organizował praktyk oraz staży dla osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 117,120-123)

Utrzymywanie się w okresie objętym kontrolą wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych na poziomie niższym niż 6% oraz brak działań w ww. zakresie Wojewódzki Lekarz uzasadnił następująco: *Profil działalności jednostki nie wyklucza zatrudnienia osób niepełnosprawnych, jednak z uwagi na specyfikę działalności nie jest dobrym dla nich środowiskiem pracy. Znaczna część pracowników zajmuje się diagnostyką laboratoryjną w pomieszczeniach stanowiących ¾ budynku, w którym prowadzona jest działalność WIW w Szczecinie. Praca w laboratorium wymaga od nich niezwyklej precyzji, uwagi i sprawności, która w bezpośredni sposób przekłada się na ich bezpieczeństwo, zdrowie, czy nawet życie (...). Specyfika pracy w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej wymaga codziennego kontaktu z chemikaliami, substancjami żrącymi, substancjami niebezpiecznymi, gazami, ogniem, specjalistycznym sprzętem precyzyjnym, zagrożeniem biologicznym tzn. bakteriologicznym, parazytologicznym i wirusologicznym. Inspektorzy, w ramach kontroli podległych jednostek zobligowani są do przeprowadzania kontroli pośrednich w nadzorowanych podmiotach na terenie województwa. Są to min. zakłady produkujące żywność pochodzenia zwierzęcego, hurtownie farmaceutyczne produktów leczniczych weterynaryjnych, zakłady lecznicze dla zwierząt, podmioty prowadzące obrót detaliczny produktami leczniczymi weterynaryjnymi wydawanymi bez przepisu lekarza weterynarii, fermy zwierząt gospodarskich, rzeźnie, gospodarstwa rolne, schroniska dla zwierząt, wytwórnie pasz, podmioty utylizacyjne, które w znacznej większości nie są dostosowane dla osób niepełnosprawnych, a co za tym idzie wykonywanie czynności kontrolnych byłoby, co najmniej utrudnione, o ile w ogóle możliwe. Podkreślić należy, że czynności kontrolne wymagają sprawności fizycznej np. uniku przed zwierzęciem, przejścia między pracującymi maszynami na hali, odporności na różnice temperatur.*

(dowód: akta kontroli str. 117,120-123)

Zdaniem NIK wskazane w wyjaśnieniu ograniczenia dotyczą zarówno osób pełnosprawnych, jak i niepełnosprawnych. Ponadto niepełnosprawność może dotyczyć nie tylko osób z ograniczeniami ruchowymi.

W zakresie podejmowania działań w sprawie zapewnienia równego dostępu do pracy osobom niepełnosprawnym Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *ogłoszenia o wolnych stanowiskach pracy w służbie cywilnej publikowane są w ogólnodostępnej bazie na stronie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów(...) W treści ogłoszeń wskazywany jest zapis „zachęcamy osoby niepełnosprawne do składania ofert”, oraz wskazuje się, że pierwszeństwo w zatrudnieniu mają osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto, ogłoszenia zawierają informacje, że urząd jest pracodawcą równych szans i wszystkie aplikacje są rozważane (...) bez względu m.in. na niepełnosprawność. Podkreślenia wymaga fakt, że w okresie będącym przedmiotem kontroli na 49 ogłoszeń o wolnych stanowiskach pracy, złożonych zostało 346 ofert, z czego tylko jedną ofertę złożyła osoba o umiarkowanym stopniu*

niepełnosprawności, która mimo zaproszenia na rozmowę kwalifikacyjną, nie wzięła w niej udziału.

(dowód: akta kontroli str. 117,121-122)

1.3. Pracownik WIW odpowiedzialny za rekrutację i sprawy kadrowe nie uczestniczył w szkoleniach dotyczących problematyki zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 118,125)

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *w okresie od lutego 2016 r. do chwili obecnej nie zetknęliśmy się z problematyką zatrudniania osób niepełnosprawnych i tym samym pracownicy działu kadr nie odczuwali potrzeby doksztalcania się w powyższym zakresie.*

(dowód: akta kontroli str. 150-151)

1.4. WIW nie korzystał ze środków programu PFRON *Stabilne zatrudnienie – osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej*.¹⁴

(dowód: akta kontroli str. 114-115,118,125)

Według Wojewódzkiego Lekarza nieubieganie się o dodatkowe środki spowodowane było profilem działalności jednostki, oraz niewielkim zainteresowaniem osób niepełnosprawnych ogłoszeniami o wolnych stanowiskach w Urzędzie.

(dowód: akta kontroli str. 124)

1.5. Orzeczenia o niepełnosprawności pracownicy dostarczyli do WIW niezwłocznie po ich uzyskaniu.

(dowód: akta kontroli str. 7,140-141)

1.6. W okresie objętym kontrolą WIW wpłacił na PFRON łącznie 287,6 tys. zł, z tego: 119,1 tys. zł w 2016 r., 108 tys. zł w 2017 r. i 60,5 tys. zł w 2018 r (do 30.06). Wszystkie wpłaty zostały wniesione w terminie określonym w art. 49 ust 2 ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 11-13,18-19,24-29)

1.7. Badanie w zakresie prawidłowości naliczania wpłat¹⁵ na PFRON wykazało, że poza dwoma miesiącami (marzec 2017 r. oraz styczeń 2018 r.) zostały one naliczone zgodnie z art. 21 ust 1 ustawy o rehabilitacji.

(dowód: 11-29)

Przy obliczaniu wpłat należnych PFRON za miesiąc styczeń w 2018 r., nie zostało uwzględnione wygaśnięcie orzeczenia o niepełnosprawności pracownika¹⁶ wydanego na czas określony od 16.01.2017 r. do 16.01.2018 r. Przy obliczaniu wpłaty należnej za marzec 2017 r. przyjęty został nieprawidłowy stan zatrudnienia pracowników¹⁷. Nadpłata na rzecz PFRON za rok 2017 wyniosła 205 zł, natomiast niedopłata w 2018 r. 830 zł.

(dowód: akta kontroli str. 11-23)

1.8. W latach 2016 – 2018 (do 30.06) WIW skorzystał z możliwości obniżenia wpłat na PFRON na łączną kwotę 3,5 tys. zł (odpowiednio: 1,8 tys. zł w 2016 r., 1,2 tys. zł w 2017 r. i 0,5 tys. zł w 2018 r. (do 30.06). Obniżenie wszystkich wpłat nastąpiło po spełnieniu warunków określonych w art. 22 ust. 2 ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 11-13,18-19)

¹⁴ Dalej: program PFRON.

¹⁵ Wpłaty naliczone i dokonane w okresie od 01.01.2016 r. do 30.06.2018 r.

¹⁶ Za cały miesiąc styczeń 2018 r. WIW wykazał zatrudnienie dwóch osób niepełnosprawnych, podczas gdy od 17.01.2018 r. w jednostce był jeden pracownik z orzeczeniem o niepełnosprawności.

¹⁷ Do obliczenia kwoty należnej wpłaty na PFRON przyjęto stan zatrudnienia ogółem 120,16 zamiast 118,16.

1.9. Zasady i tryb organizowania oraz przeprowadzania naborów do pracy w Inspektoracie określone zostały w zarządzeniu Wojewódzkiego Lekarza z dnia 22 kwietnia 2014 r.¹⁸. W zakresie procedury uwzględniały przepisy rozdziału 3¹⁹ ustawy o służbie cywilnej.

(dowód: akta kontroli str. 38)

W okresie objętym kontrolą w WIW przeprowadzono ogółem 49 postępowań rekrutacyjnych²⁰. Zgodnie z art. 28 ust ustawy o służbie cywilnej ogłoszenia o pracy były publikowane w siedzibie Inspektoratu, Biuletynie Informacji Publicznej Inspektoratu oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Jednostka nie udostępniała ogłoszeń o pracę w tłumaczeniu na język migowy oraz w sposób umożliwiający ich odsłuchanie.

W zakresie warunków pracy w ww. ogłoszeniach, wskazywano m.in., że:

- praca wykonywana jest w budynku nieposiadającym podjazdu;
- w budynku brak jest odpowiednio dostosowanych toalet dla osób niepełnosprawnych;
- miejsce pracy w siedzibie Inspektoratu mieści się na jednym z pięter budynku biurowo-laboratoryjnego (parter, I, II lub III piętro);
- praca wymaga przemieszczania się pomiędzy piętrami, pomieszczeniami w budynku, a także poza siedzibę Inspektoratu.

Wszystkie, objęte badaniem, ogłoszenia o naborze zawierały informacje, o których mowa w art. 28 ust. 2 ustawy o służbie cywilnej.

(dowód: akta kontroli str. 33-39)

Badanie wykazało, że w jednym naborze²¹ (spośród wszystkich 49) o pracę na stanowisku inspektora ds. administracyjno-biurowych ubiegało się 14 osób, w tym jedna z orzeczeniem o niepełnosprawności. Osoba ta nie zgłosiła się na rozmowę kwalifikacyjną. Ogłoszenie o wyborze kandydata na stanowisko zostało opublikowane 25.10.2017 r. Oferty pracy kandydatów odrzuconych zostały komisyjnie zniszczone w dniu 17.11.2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 52-62)

1.10. W okresie objętym kontrolą WIW nie ponosił wydatków związanych z realizacją prac w zakresie adaptacji pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wyposażenia ich stanowisk pracy, w tym wydatków wymienionych w art. 26 i 26e ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 63-83,118,125-126)

1.11. W sprawie zainteresowania kierownictwa jednostki zatrudnieniem osób niepełnosprawnych Wojewódzki Lekarz wyjaśnił, m.in., że cel i misje WIW nie sprzyjają zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Inspekcja Weterynaryjna jest organizacją o charakterze policyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 118,125)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W deklaracji miesięcznych wpłat na PFRON (DEK-I-a) za styczeń 2018 r. WIW wykazał zatrudnienie w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy dwóch osób niepełnosprawnych pomimo, że orzeczenie o niepełnosprawności MZON–

¹⁸ Nr WIW.D.110.04.2014 w sprawie: zasad zewnętrznego naboru na wolne stanowiska pracy w korpusie służby cywilnej w Wojewódzkim Inspektoracie Weterynarii w Szczecinie.

¹⁹ art. 26, 28, 29, 29a, 30 i 31.

²⁰ 19 w 2016 r., 26 w 2017 r. i 4 w 2018 r. (do 30.06).

²¹ Ogłoszenie o naborze z 23.09.2017 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów pod numerem 15744.

5.8421.1.2418.2016 z 16.01.2017 r., jednego z pracowników, wygasło 16.01.2018 r., a pracownik nie ubiegał się o wydanie kolejnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność. Wpłata należna PFRON za ww. okres została odprowadzona w wysokości 8 720 zł.

(dowód: akta kontroli str. 7-8,18-23)

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o rehabilitacji pracodawca zatrudniający, co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy jest obowiązany, z zastrzeżeniem ust. 2-5 i art. 22, dokonywać miesięcznych wpłat na Fundusz, w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6%, a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

W związku z wygaśnięciem ww. orzeczenia o niepełnosprawności z dniem 16.01.2018 r. liczba pracowników w statusie osób niepełnosprawnych za styczeń 2018 r. wynosiła 1,52 etatu. Uwzględnienie przy obliczaniu wpłaty należnej nieprawidłowego wskaźnika skutkowało zaniżeniem o 830 zł wpłaty na rzecz PFRON²².

(dowód: akta kontroli str.18-19)

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *przyczyną nieprawidłowo sporządzonej deklaracji najprawdopodobniej był brak wpisu w programie Kadrowo-Płacowym Optima daty zakończenia pobierania przez Panią (...) tzw. niepełnosprawności. (...).*

(dowód: akta kontroli 128-129)

W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych, w dniu 25 września 2018 r. złożono do PFRON korektę deklaracji DEK-I-a za styczeń 2018 roku. Niedopłata w wysokości 830 zł wraz z należnymi odsetkami w wysokości 40 zł została przekazana na konto PFRON w dniu 28.09.2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 129-137)

2. W deklaracji miesięcznych wpłat na PFRON (DEK-I-a) za marzec 2017 r. WIW wykazał przeciętne miesięczne zatrudnienie 120,16 etatu pomimo, że faktycznie wynosiło ono 118,16. Wpłata należna PFRON za ww. okres została odprowadzona w wysokości 8 746 zł. Uwzględnienie przy obliczaniu wpłaty należnej nieprawidłowego stanu zatrudnienia pracowników²³ skutkowało nadpłatą na rzecz PFRON za rok 2017 w wysokości 205 zł.

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *Informuję, że w deklaracji DEK-I-a za miesiąc marzec 2017 roku przez nieuwagę zostały błędnie wpisane dane dotyczące przeciętnego miesięcznego zatrudnienia, etatów i osób. W pozycji 16 Deklaracji DEK-I-a (dane o zatrudnieniu) powinny zostać wpisane dane dotyczące etatów a wpisano dane dotyczące przeciętnej liczby zatrudnionych osób. (...) Jednocześnie informuję, że w dniu 26 września 2018 r. złożono do PFRON korektę deklaracji DEK-I-a za miesiąc marzec 2017 r., która została zaakceptowana przez PFRON.*

(dowód: akta kontroli str. 128-129)

3. W 13²⁴ (z 49) ogłoszeniach o naborze do pracy, opublikowanych w okresie od stycznia do sierpnia 2017 r., WIW informował, że wskaźnik zatrudnienia osób

²² Wpłata należna 9.550 zł: $(40,65\% * 5,587 * 4255,59 = 9.665 \text{ zł} - 114,59 \text{ zł (kwota obniżenia)}).$

²³ Do obliczenia kwoty należnej wpłaty na PFRON przyjęto stan zatrudnienia ogółem 120,16 zamiast 118,16.

²⁴ inspektor ds. finansowych (ogłoszenie nr 7782 z 24.01.2017 r.); inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności (8452 z 14.02.2017 r.); inspektor ds. pasz i utylizacji (8450 z 14.02.2017 r.); inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności (8947 z 3.03.2017 r.); informatyk (8997 z 04.03.2017 r.); inspektor ds. utylizacji pasz (9390 z 17.03.2017); asystent w zakładzie higieny weterynaryjnej (9393 z 17.03.2017 r.); asystent w zakładzie higieny weterynaryjnej (10023 z 7.04.2017 r.); informatyk (10019 z 7.04.2017 r.); inspektor ds. administracyjnych

niepełnosprawnych w Inspektoracie wynosił, co najmniej, 6% podczas, gdy faktycznie w miesiącach poprzedzających datę upublicznienia ogłoszeń kształtował się on na poziomie od 0,85% do 1,73%.

(dowód: akta kontroli str. 33-39)

Zgodnie z art. 28 ust 2 pkt 4b ustawy o służbie cywilnej ogłoszenie o naborze powinno zawierać informację, czy w miesiącu poprzedzającym datę upublicznienia ogłoszenia wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w urzędzie, w rozumieniu przepisów ustawy o rehabilitacji, wynosi, co najmniej 6%.

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *raz popełniony błąd (pomyłka pracownika) skutkowało powieleniem w następnych dokumentach.*

(dowód: akta kontroli str. 119,127)

NIK zwraca uwagę, że podawanie w ogłoszeniach o naborze (niezgodne ze stanem faktycznym informacji o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych powyżej 6%) mogło wprowadzać w błąd osoby zainteresowane, iż w ogłoszonym naborze brak jest pierwszeństwa w zatrudnieniu osoby niepełnosprawnej.

Zdaniem NIK - w ostatnich trzech latach - Inspektorat nie prowadził z własnej inicjatywy działań wykraczających poza standardowe wymagane przepisami ustawy o służbie cywilnej, co mogło się przyczynić do braku zainteresowania osób niepełnosprawnych pracą w WIW oraz do zmniejszenia wskaźnika ich zatrudnienia do poziomu 0,88%. Przeciwdziałaniu takim tendencjom służyła ratyfikacja 6 września 2012 r. *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych*²⁵, w której w art. 27 ust. 1 Polska uznała prawo osób niepełnosprawnych do pracy, na zasadach równości z innymi osobami oraz zobowiązała do zagwarantowania i popierania realizacji ich prawa do pracy między innymi poprzez popieranie zatrudniania osób niepełnosprawnych w sektorze publicznym oraz zdobywania przez nich doświadczenia zawodowego. Podobnie Sejm RP wezwał w § 1 pkt 6 Karty praw osób niepełnosprawnych²⁶ Rząd RP do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie praw osób niepełnosprawnych, m.in. do pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami.

W okresie objętym kontrolą WIW nie podejmował działań zmierzających do zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Nie zamieszczał na stronach internetowych, dedykowanych osobom niepełnosprawnym, informacji o wolnych stanowiskach pracy. Nie inicjował współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz niepełnosprawnych, powiatowymi urzędami pracy oraz uczelniami w celu upowszechnienia wiedzy o możliwości ich zatrudnienia, odbycia praktyk bądź stażu. W rezultacie wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zmniejszył się z 1,69% na koniec 2016 r. do 0,88% na koniec czerwca 2018 r. oraz wzrosły opłaty na PFRON, które w okresie objętym kontrolą wyniosły łącznie 287,6 tys. zł. Inspektorat wpłaty miesięczne na rzecz PFRON, za wyjątkiem marca 2017 r. i stycznia 2018 r.²⁷ przekazywał w należnej wysokości, a wszystkie w terminach ustawowych.

(10845 z 10.05.2017 r.); asystent w zakładzie higieny weterynaryjnej (11673 z 3.06.2017 r.); asystent w zakładzie higieny weterynaryjnej (12948 z 11.07.2017 r.); inspektor ds. finansowych (14318 z 17.08.2017 r.)

²⁵Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169).

²⁶Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. Nr 50, poz. 475), zwana dalej „Kartą praw osób niepełnosprawnych”

²⁷ W trakcie kontroli NIK złożone zostały korekty deklaracji DEK-I-a oraz uregulowano niedopłatę na rzecz PFRON w kwocie 830 zł wraz odsetkami w wysokości 40 zł.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ocena cząstkowa

2. Przestrzeganie praw pracowników niepełnosprawnych.

2.1. Z protokołu kontroli równolegle przeprowadzonej, w porozumieniu z NIK, przez Państwową Inspekcję Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie²⁸ w zakresie przestrzegania przez WIW przepisów dotyczących uprawnień osób niepełnosprawnych oraz przystosowania stanowisk pracy do ich potrzeb wynikało m.in. że:

- w regulaminie pracy²⁹ określono zagadnienia m.in. czasu pracy, urlopów wypoczynkowych, urlopów bezpłatnych oraz zwolnień od pracy. Wśród tych zagadnień nie uwzględniono uprawnień osób niepełnosprawnych w zakresie obowiązujących ich norm czasu pracy, dodatkowego urlopu, czy zwolnień z pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym lub wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy;
- pracodawca zawierał na okresy roczne (od 1 stycznia do 31 grudnia) umowy o świadczenie usług zdrowotnych z zakresu medycyny pracy, których przedmiotem było wykonywanie pracownikom: badań wstępnych, okresowych i kontrolnych, badań dla celów sanitarno-epidemiologicznych, badań lekarskich w celu orzekania o możliwości wykonywania dotychczasowej pracy, innych świadczeń profilaktycznych wg potrzeb. Z umów nie wynikało wprost, czy jednostka świadcząca usługi medyczne zobowiązana była do udzielania pracodawcy i pracującym porad w zakresie organizacji pracy, ergonomii, fizjologii i psychologii pracy;
- pracownik z orzeczeniem o niepełnosprawności był zatrudniany z wyższą normą czasu pracy niż dopuszczalna dla osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym. Normę tygodniową przekroczone m.in. w tygodniach: 24-30.07.2017 r. – o 4 godz. i 42 minuty (praca w sobotę i niedzielę); 2-8.10.2017 r. – o 5 godz. i 46 minut; 20-26.11.2017 r. – o 8 godz. i 34 minuty; 15-21.01.2018 r. – o 5 godz. i 56 minut. W zamian za pracę w niedzielę nie był udzielany dzień wolny w tygodniu następującym po przepracowaniu niedzieli.

W trakcie kontroli w dniu 5.10.2018 r. pracownica złożyła wniosek o wyrażenie zgody na pracę w wymiarze ponad 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo oraz w godzinach nadliczbowych. Pracodawca skierował pracownika na badania lekarskie w celu oceny możliwości odstąpienia od zastosowania art. 15 ustawy o rehabilitacji i zatrudnianiu powyżej 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Lekarz wyraził zgodę na pracę w godzinach nadliczbowych;

- pracownicy w związku z zaliczeniem ich do osób niepełnosprawnych zostali poinformowani o obowiązującej ich normie czasu pracy, w tym prawie do dodatkowej przerwy, wymiarze urlopu dodatkowego oraz prawie do zwolnień od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia ze wskazaniem warunków tych zwolnień;
- w okresie objętym kontrolą pracownicy niepełnosprawni nie korzystali ze zwolnień od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym lub wykonywania badań specjalistycznych;
- w kontrolowanym okresie do pracodawcy nie wpłynęły skargi od pracowników z orzeczoną niepełnosprawnością.

(dowód: akta kontroli str. 138-145,162)

²⁸ Dalej: PIP.

²⁹ Wprowadzonym zarządzeniem nr WIW.D.110.13.2016 Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Szczecinie z dnia 14 czerwca 2016 r., obowiązującym od 01 lipca 2016 r. z późniejszymi zmianami.

2.2. W protokole z przeprowadzonej kontroli Inspektor PIP wskazał m.in. że: *powierzchnie i przestrzeń w pomieszczeniach pracy³⁰ spełniały wymogi w stosunku do rodzaju wykonywanych prac oraz ilości osób w nich pracujących. Stanowiska pracy nie były w sposób szczególny dostosowane do indywidualnych potrzeb zatrudnionej osoby niepełnosprawnej. Potrzeba takiego dostosowania nie wynikała wprost z orzeczenia lekarskiego wystawionego dla potrzeb badań profilaktycznych przez lekarza medycyny pracy. (...) Pracodawca nie korzystał z opinii służby medycyny pracy w zakresie organizacji stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.*

(dowód: akta kontroli str. 141, 143)

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *rodzaj niepełnosprawności zatrudnionego pracownika nie wymagał dostosowywania stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej.*

dowód: akta kontroli str. 119,126)

2.1 W latach 2016-2018 (do 30.06.) przestrzeganie praw oraz warunki pracy pracowników niepełnosprawnych nie były w Inspektoracie przedmiotem kontroli wewnętrznej.

(dowód: akta kontroli str. 119,126)

2.2 W okresie objętym kontrolą Państwowa Inspekcja Pracy nie przeprowadzała w WIW kontroli w zakresie przestrzegania praw oraz warunków pracy pracowników niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 119,126)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. WIW wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 104¹ §1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy³¹ nie określił w Regulaminie pracy czasu pracy, urlopów dodatkowych oraz zwolnień z zachowaniem prawa do wynagrodzenia osób niepełnosprawnych. Osoby te w zależności od stopnia niepełnosprawności określonego w orzeczeniu posiadają prawo do innych uregulowań w tym zakresie. Prawa te powinny być uwzględnione w Regulaminie pracy z uwagi, że mają bezpośredni wpływ na obowiązki pracodawcy w tym zakresie oraz na organizację pracy.

(dowód: akta kontroli str. 165)

PIP w wystąpieniu pokontrolnym zobowiązał WIW do określenia w Regulaminie pracy praw pracowników niepełnosprawnych w zatrudnieniu w zależności od posiadanego stopnia niepełnosprawności – regulacji w zakresie czasu pracy, dodatkowej przerwy, urlopów dodatkowych oraz zwolnień z pracy z zachowaniem prawa do dodatkowego wynagrodzenia.

(dowód: akta kontroli str. 165)

2. WIW wbrew obowiązкови określönemu w art. 15 ustawy o rehabilitacji nie przestrzegał normatywów czasu pracy określöných dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Pracownik z orzeczeniem o niepełnosprawności był zatrudniany z wyższą normą czasu pracy niż dopuszczalna dla osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym.

(dowód: akta kontroli str. 142)

PIP w wystąpieniu pokontrolnym zobowiązał WIW do przestrzegania przepisów o czasie pracy osób niepełnosprawnych – niedopuszczanie do pracy pracowników niepełnosprawnych w wymiarze przekraczającym dobowy i tygodniowy wymiar

³⁰ Laboratorium Mikrobiologii Środków Spożywczych.

³¹ Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.

czasu pracy w sytuacji braku wniosku pracownika na pracę powyżej dopuszczalnego wymiaru i zgody lekarza. Ponadto zobowiązał Inspektorat do korzystania z uprawnień służby medycyny pracy w zakresie poradnictwa przy organizowaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 166)

PIP w nakazie z dnia 19.10.2018 r. zobowiązał Inspektorat Weterynarii do uzupełnienia oceny ryzyka zawodowego przy pracach wykonywanych na stanowisku asystenta (laboranta), pomocy laboratoryjnej w Pracowni Mikrobiologii Środków Spożywczych ZHW Szczecin o informacje dotyczące osób zatrudnionych na tym stanowisku i uwzględnienia kryteriów dla wykonującej pracę osoby niepełnosprawnej.

(dowód: akta kontroli str. 163)

Ocena cząstkowa

W Inspektoracie stwierdzono przypadki nieprzestrzegania prawa pracownika niepełnosprawnego do skróconego czasu pracy. WIW nie określił w regulaminie pracy uprawnień osób niepełnosprawnych. Nie zasięgnął opinii służby medycyny pracy dotyczącej zorganizowanego stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

3. Działania w zakresie dostosowania budynku – miejsca wykonywania pracy – do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Opis stanu faktycznego

3.1. W wyniku oględzin³² siedziby WIW³³ oraz Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie³⁴ wraz z terenami do nich przyległymi ustalono, że w budynkach występowały bariery architektoniczne utrudniające dostęp osobom niepełnosprawnym. Zidentyfikowane bariery dotyczyły głównie:

- braku podjazdów lub i innych urządzeń technicznych umożliwiających osobom niepełnosprawnym dostęp z poziomu wejść do pomieszczeń budynku³⁵,
- przystosowania dźwigu osobowego do przewozu osób niepełnosprawnych³⁶,
- wydzielenia miejsc parkingowych, oznakowanych jako przeznaczone dla osób niepełnosprawnych;
- nieprzystosowania toalet dla potrzeb osób niepełnosprawnych³⁷.

W trakcie przeprowadzonych oględzin dokonano pomiarów drzwi w poszczególnych pracowniach oraz pomieszczeniach biurowych. W świetle ościeżnicy drzwi miały szerokość ok. 90 cm i wysokość 2 m. W drzwiach nie było progów.

(dowód: akta kontroli str. 88-103)

Od momentu przekazania budynków do użytkowania nie były w nich prowadzone prace modernizacyjne w zakresie ich przebudowy.

(dowód: akta kontroli str. 150-152)

3.2. Zgodnie z terminami określonymi w załączniku nr 1³⁸ do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 października 2003 r. w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji

³² Przeprowadzonych 24.09.2018 r. w siedzibie WIW w Szczecinie oraz 4.10.2018 r. w siedzibie Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie (dalej: ZHW).

³³ Oddanej do użytkowania w 1990 r.

³⁴ Oddanego do użytkowania w 1964 r.

³⁵ Na przykład: w postaci dźwigów osobowych, schodolazów, platform przyschodowych itp.

³⁶ W siedzibie WIW w Szczecinie (budynek sześciokondygnacyjny wliczając parter) zainstalowany był jeden dźwig osobowy. Szerokość wejścia ok. 75 cm, szerokość wewnątrz kabiny dźwigowej ok. 96 cm, długość kabiny dźwigowej ok. 1,23 m. Tablica przyzywowa dźwigu nie posiadała dodatkowego oznaczenia dla osób niewidomych i informacji głosowej o wjeździe na konkretne piętro. W Zakładzie Higieny Weterynaryjnej w Koszalinie (budynek trzykondygnacyjny wliczając parter) nie było zainstalowanego dźwigu osobowego.

³⁷ Szerokość drzwi wejściowych do toalet na poszczególnych piętrach w budynkach WIW oraz ZHW wynosiła ok. 70 cm. Wewnątrz toalet brak było przestrzeni manewrowej o wymiarach co najmniej 1,5 m x 1,5 m oraz uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych.

³⁸ Pozycja 24.

niektórych urządzeń transportu bliskiego³⁹, w kontrolowanym okresie, dźwig osobowy poddawany był corocznym przeglądom.

(dowód: akta kontroli str. 84-87)

3.3. W okresie objętym kontrolą kierownictwo WIW nie zajmowało się problematyką dostosowania użytkowanych budynków dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Nie planowano wydatków oraz nie podejmowano działań w celu uzyskania środków na likwidację barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 63-83,119,124)

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *przebudowa budynku, jak również zakup odpowiedniego sprzętu wiąże się z koniecznością pozyskania środków na realizację tego zamierzenia. Biorąc pod uwagę profil działalności jednostki, oraz niewielkie zainteresowanie osób niepełnosprawnych ogłoszeniami o wolnych stanowiskach w Urzędzie, nie ubiegano się o przyznanie takich środków. Budynek wymaga inwestycji w bezpieczeństwo ppoż., należy również wykonać remont instalacji elektrycznej. Realizacja tych zmian została rozpoczęta, jednak rozciąga się w czasie ze względu na brak środków. Od lutego 2016 roku do dziś zrealizowane są inwestycje priorytetowe (tzn. takie, które wymagane są ze względu na przepisy lub z zaleceń pokontrolnych) jak wprowadzenie Polityki Bezpieczeństwa Informacji, Kontrola Zarządcza, rejestracja czasu pracy, przepisy RODO, przeprowadzono szereg działań poprawiających bezpieczeństwo ppoż.*

(dowód: akta kontroli str. 119,124)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

WIW na terenie przyległym do budynku będącego jego siedzibą nie wyznaczył miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych i ich nie oznakował.

(dowód: akta kontroli str. 88-103)

Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki zagospodarowując działkę budowlaną, należy urządzić, stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy, stanowiska postojowe dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo, w tym również stanowiska postojowe dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne.

Wojewódzki Lekarz wyjaśnił: *Przewiduję podjąć działania, które będą możliwe do zrealizowania środkami dysponowanymi w bieżącym budżecie np. już w toku trwającej kontroli rozpoczęto rozmowy nt. możliwości i kosztów niezwłocznego wydzielenia miejsc parkingowych, oznaczonych, jako przeznaczone dla osób niepełnosprawnych.*

(dowód: akta kontroli str. 146-149)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że budynki będące siedzibą Inspektoratu nie były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, a kierownictwo WIW nie poczyniło – przed okresem objętym kontrolą – niezbędnych działań w celu zapewnienia funkcjonalności umożliwiającej obsługę osób niepełnosprawnych. Zgodnie z § 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁴⁰ budynek ten stanowi budynek użyteczności publicznej. W § 1 pkt 8 Karty osób niepełnosprawnych Sejm RP wezwał Rząd RP do podjęcia działań w celu urzeczywistnienia praw osób niepełnosprawnych do życia w środowisku

³⁹ Dz. U. Nr 193 poz. 1890.

⁴⁰ Dz.U. z 2015 r., poz. 1422 ze zm., dalej rozporządzenie Ministra Infrastruktury sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki.

wolnym od barier funkcjonalnych, w tym m.in. dostępu do urzędów i obiektów użyteczności publicznej.

Budynki użytkowane przez WIW nie były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W budynkach występowały bariery architektoniczne ograniczające niepełnosprawnym dostęp do niektórych pomieszczeń. Inspektorat nie podejmował działań mających na celu likwidację istniejących barier architektonicznych dla niepełnosprawnych.

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴¹ wnosi o:

1. Realizację zaleceń wydanych przez Państwową Inspekcję Pracy po kontroli przestrzegania przez WPN przepisów w zakresie uprawnień osób niepełnosprawnych.
2. Zamieszczanie w ogłoszeniach o naborach na wolne stanowiska pracy rzetelnych danych dotyczących wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
3. Wyznaczenie i oznakowanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 28 listopada 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

Kontroler
Bogusław Wójcik
gł. specjalista k. p.

⁴¹ Dz.U. z 2017 r. poz. 524 ze zm.